

ЗНАЧЕННЯ КРУП'ЯНИХ КУЛЬТУР В ФОРМУВАННІ ФОНДУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Україна входить до двадцятки світових країн-лідерів органічного руху. Інтерес до органічних товарів посилюється щороку. В той час як попит на звичайні продукти довгі роки залишався стабільним, а останнім часом почав дещо знижуватися, світовий попит на екопродукти щорічно зростає на 10–20%. Вітчизняний споживач стає обережнішим та вимогливішим при виборі продуктів харчування. Як наслідок, зростає чисельність фермерських господарств - виробників продуктів органічного походження. Більше уваги своєму харчуванню приділяють люди 40-49 років. Такий результат пояснюється кращим матеріальним становищем вікової групи, більшою обізнаністю щодо здорового способу життя та харчування.

В Україні виробництво органічної продукції розпочалося наприкінці 90-х років. На той час великі міжнародні трейдерські організації сертифікували зацікавлені господарства та здійснювали експорт виробленої у них продукції. Упродовж останнього десятиліття екологічне виробництво сільськогосподарської продукції динамічно розвивалося. На початок 2011 року в Україні працювало близько 140 сертифікованих органічних господарств, які використовували понад 290 тис. га сільськогосподарських угідь. Проте відсутність офіційної статистики свідчить, що ці показники є умовними [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку ринку органічної продукції в Україні знайшли відображення у наукових працях українських вчених, таких як: В.О. Шлапак, М.І. Кобець, Є.В. Милованов, Н.В. Бородачева, М.В. Капштик, М.К. Шикуні та ін.

Невирішені частини загальної проблеми та мета статті. Однак, ряд теоретичних і практичних питань щодо цієї проблеми, все ще залишаються недостатньо вивченими. Завдання дослідження полягають в комплексному вивченні питань, пов'язаних з особливостями формування фонду органічної продукції і забезпеченні сталого розвитку аграрного сектора України.

Виклад основного матеріалу. Придбати органічні продукти харчування, зокрема крупи, можна у більшості великих супермаркетів. Окрім того, створюються спеціалізовані органічні магазини. Доставку органічних продуктів можна замовити через Інтернет та телефонний зв'язок з доставкою до споживача.

На споживацьку ініціативу щодо купівлі якісних, здорових продуктів харчування, активно починають відгукуватися українські виробники, які все частіше виводять на вітчизняний ринок сертифіковану органічну продукцію, як то крупи, овочі, фрукти, мед, соки, повидло, сиропи, м'ясні вироби тощо. Українська крупа також є однією із сертифікованої органічної продукції.

В Україні значні досягнення в реалізації продуктової лінії «Зернові». Центр реалізації органічної продукції, який діє при Асоціації, співпрацює з «Чумацьким шляхом», Клубом Органічного Землеробства, «Круп'яним домом» та «БІОЛан Україна» поставки якому здійснюються у вигляді зернових для того, щоб запобігти проблемам під час переробки та транспортування продукції. Винятком є гречка, переробка якої здійснюється за старою схемою і «Круп'яному дому» поставляється продукція у готовому вигляді.

Асоціація «БІОЛан Україна» діє як одна з регіональних платформ для обміну інформацією з інноваційних технологій органічного виробництва, їхнього ефективного застосування [3].

Серед вітчизняних товарів на ринку органічної продукції більш поширені гречана, ячна, перлова та пшенична крупи, макаронні вироби з борошна грубого помелу тощо.

Органічні крупи «Круп'яного дому» з торговим знаком «Жменька» продавались у 24 супермаркетах чотирьох мереж. «Круп'яний дім» розпочав продажі в Харкові, Дніпропетровську, Одесі і Києві. Понад 60 магазинів України продають органічні крупи під торговим знаком «БІОЛан». Роздрібна ціна на традиційну та органічну крупу різниться приблизно на 100%, залежно від виду крупи.

Таблиця 1

Цінова політика на органічні крупи, 2011р [4]

ТМ «Жменька»			ТМ «БІОЛан»		
Назва	Кількість	Ціна, грн	Назва	Кількість	Ціна, грн
Крупа кукурузна	500 г	7,74	Крупа пшенична полтавська	800 г	15
Рис дикий нешлифований	500 г	24,60	Крупа ячмінна №3	800 г	15
Рис дикий пропарений	500 г	24,60	Гречана зелена січка	800 г	19
Крупа пшенична	450 г	7,70	Крупа перлова	800 г	15
Крупа перлова	500 г	7,70			
Горох колотий	500 г	8,90			

Органічне виробництва в Україні характеризується незначними обсягами та асортиментом виробництва продукції. Можливому розширенню асортименту сприяє належна ресурсна база та природнокліматичні умови. Експертні оцінки вітчизняних земель свідчать про наявність великої кількості сільськогосподарських угідь, придатних для ведення органічного господарства. В Україні є близько 8 млн га екологічно чистих чорноземних земель. Вони знаходяться у Північно-Полтавському, Північно-Східно-Луганському, Вінницько-Прикарпатському і Південно-Подільському регіонах України. До того ж у різних областях країни є в сукупності 15-16 млн га окремих ділянок.

Однак у популяризації здорового харчування існують свої проблеми. Органічні продовольчі товари мають вироблятися сертифікованими господарствами та мати екологічне маркування. Споживач повинен бути упевнений, що отримує екологічно чисту продукцію. Господарствам для отримання такого статусу необхідно пройти перехідний період тривалістю до трьох років із дотриманням вимог органічного виробництва. Після чого чітко розрізняти межі традиційної й екологічної діяльності.

Основними тенденціями світового ринку стало збільшення попиту на органічні продукти в більшості країн. Ситуація на світовому ринку органічної продукції характеризується концентрацією попиту в розвинених країнах, підвищенням попиту в країнах, що розвиваються, консолідацією учасників ринку та розвитком дистрибуції органічної продукції [5].

Провідні організації з питань органічної продукції (IFOAM, FiBL, The Datamonitor Group) оцінили ринок органічної продукції у світі на рівні \$60 млрд. Екологічним виробництвом сільськогосподарської продукції та продовольства займаються близько 1,8 млн господарств, які використовують 37,2 млн га. При цьому понад третина виробників знаходяться в Азії, Африці та Латинській Америці. За прогнозами, до 2014 року світове споживання органічної продукції збільшиться на 61% та досягне \$97 млрд.

Органічні продукти давно знайшли споживачів і стали популярними в США та Західній Європі. Лідером за органічним споживанням є Німеччина, яка почала впроваджувати політику здорового харчування ще у 80-х роках. Незважаючи на перевищення вартості екологічних продуктів на 40-50% порівняно з традиційними, італійці щорічно витрачають на придбання органічних продуктів в середньому €25 на одну особу, швейцарці - €105, датчани - €51, шведи - €47 [1].

У європейських країнах, де кількість споживання органічної продукції щороку зростає на 10-15%, діють норми та стандарти Європейського Союзу й Міжнародної федерації органічного сільського господарства (IFOAM). Недержавна організація IFOAM об'єднує понад 700 активних організацій-учасників у більш як 100 країнах світу. Документи ЄС і Міжнародної федерації встановлюють принципи й регулюють загальні підходи і вимоги до органічного виробництва. Спеціальні сертифікуючі компанії попередньо інспектують технологію виробництва продукції, після чого на етикетках з'являється напис «екологічно чистий». Такий знак є гарантією якості товару.

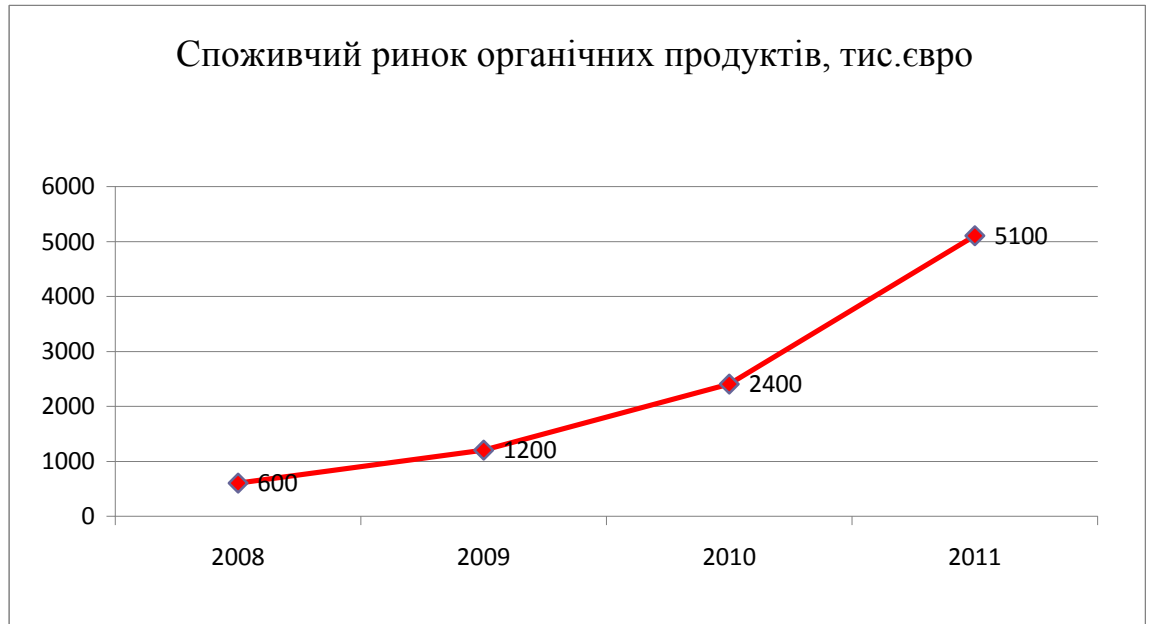

Рисунок 2 – Споживання органічних продуктів в Україні [6]

В Україні не існує жодного вітчизняного нормативного акту, який би регулював органічне виробництво. Відповідно, вітчизняні виробники проходять процедуру органічної сертифікації свого виробництва за діючими міжнародними стандартами, частіше за все - це норми Європейського Союзу.

На сьогоднішній день держава все ж намагається підтримати цей сектор економіки. Державною цільовою Програмою розвитку села на період до 2015 р. планується довести обсяг частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства до 10 відсотків, передбачається стимулювання ведення органічного сільського господарства, унормування розвитку органічного землеробства та створення системи його сертифікації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Прийняття Закону все ще є актуальним для нашої держави, адже це дасть змогу започаткувати розробку повного пакету нормативно-правових актів для формування ефективної законодавчої бази європейського рівня і створення реального правового поля для забезпечення рівних умов функціонування суб'єктів господарювання органічного напрямку.

Отже, на сучасному етапі розвитку сільськогосподарського виробництва є всі передумови для розширення та популяризації органічного виробництва. З боку держави потрібно реальними кроками підтримувати органічних виробників, стимулювати створення та функціонування асоціацій органічних господарств, здійснення маркетингових досліджень для вивчення перспектив розвитку внутрішнього ринку органічної продукції, прийняття відповідної законодавчої бази. Це дало б змогу вітчизняному споживачеві серед екологічно чистих продуктів харчування та традиційних мати право вибору, можливість виробнику мінімізувати негативний вплив хімізації

аграрного виробництва, зменшення енергомісткості виробництва, зниження виробничих витрат та залучення інвестицій у перспективні проекти органічного виробництва.

Анотація

В статті розглянуто значення круп'яних культур в формуванні фонду органічної продукції та забезпеченні економічної безпеки України. Досліджено особливості ефективного розвитку цього комплексу в контексті національної аграрної політики.

Ключові слова: круп'яні культури, органічна продукція, економічна безпека

Аннотация

В статье рассмотрено значение крупяных культур в формировании фонда органической продукции и обеспечении экономической безопасности Украины. Исследованы особенности эффективного развития этого комплекса в контексте национальной аграрной политики.

Ключевые слова: крупяные культуры, органическая продукция, экономическая безопасность

Annotation

The paper considers the value of cereal crops in the formation of the fund organic products and ensuring economic security of Ukraine. The features of the effective development of this complex in the context of national agricultural policy.

Keywords: groats cult, organic products, economic security

Список використаних джерел:

1. Does organic farming have a future in Europe // Euro Choices. - 2002. - № 1. -Р. 12-16.
2. Бородачева Н.В. Органическое производство в Украине / Н.В. Бородачева // Агроперспектива. - 2004. - № 12 (60). - С. 54-56.
3. Екологічний маркетинг: Навч. посібник / [Вічевич А.М., Вайданич Т.В., Дідович І.І., Дідович А.П.]. - Львів : УкрДЛТУ, 2002. - 248 с.
4. Шлапак В.О. Створення інфраструктури виробництва та маркетингу екологічно чистої овочевої продукції в Україні / В.О. Шлапак, В.М. Попенко // Економіка АПК. - 2004. - № 1. – С. 135-139.
5. Шидула М.К. Концепція біологічного землеробства на чорноземних ґрунтах / М.К. Шидула // Науковий вісник НАУ. - К., 2005. - Вип.81. – С. 262-278.
6. Федерація органічного руху України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.organic.com.ua>.